

Альона Коваль

викладач, м. Житомир

Теоретичні передумови навчання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах на сучасному етапі

Сучасний стан нашої держави, її економічний, політичний, науково-технічний, культурний розвиток потребують наявності фахівців в різних галузях, які б могли знайомитися з сучасними іноземними публікаціями зі свого фаху, впроваджуючи світові здобутки та технології в свою роботу, вести бесіди зі своїми зарубіжними партнерами та колегами, брати участь у міжнародних форумах, конференціях, зустрічах, розуміти як усні так і письмові повідомлення та брати участь у обговореннях проблем за обраним фахом.

Виникає нагальна потреба у поліпшенні іншомовної компетенції майбутніх спеціалістів, в принципово новому підході до предмету "Іноземна мова" (ІМ), який би передбачав:

- покращення і поширення практики вивчення мов упродовж усього життя людини;
- підвищення ефективності мовної освіти;
- створення сприятливих умов для вивчення сучасних мов [2].

Беручи до уваги Матеріали Ради Європи [3], зазначимо, що метою навчання активного володіння ІМ є формування та розвиток вмінь та навичок викладання своїх думок, розуміння партнерів відповідно ситуації спілкування у повсякденній і професійній сферах, адже за останні кілька років в усіх сферах життя відбулися великі зміни.

Відповідно до "Програми Англійської Мови Професійного Спрямування" головною метою навчання оволодіння ІМ є формування у студентів загальних та професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій (лінгвістичної, соціолінгвістичної і прагматичної) для забезпечення їхнього ефективного спілкування в академічному та професійному середовищі [2].

На підставі аналізу вивчення матеріалів Європейського Мовного Портфелю для економістів [1] уточнимо професійні **уміння** усномовленнєвого спілкування, якими повинні володіти випускники немовних ВНЗ, а саме:

- уміння володіти ІМ як засобом формування і формулювання думок в межах повсякденного спілкування і в межах відповідної спеціальності;
- уміння реалізувати комунікативне завдання і певний комунікативний намір в ситуаціях професійного спілкування;
- уміння розуміти друковані та аудитивні тексти ІМ за фахом;
- уміння давати чітке та логічне розгорнуте чи коротке викладення спеціальної інформації ІМ;
- уміння обмінюватися думками та висловлюватися продуктивно за змістом (наводити факти, відомості, думки, докази, тощо), так і формою (нові комбінації засвоєних одиниць, мінімум готового, завченого) з професійної тематики;
- уміння викладати результати проведеної дослідницької чи експериментальної роботи за спеціальністю з використанням наочності або без неї (таблиці, графіки, схеми, малюнки);
- уміння брати участь у науково-практичних конференціях, дискусіях, круглих столах за спеціальністю на рідній чи ІМ;
- уміння виступати як з заздалегідь підготовленими повідомленнями, так і говорити експромтом, без спеціальної попередньої підготовки чи обдумування;
- уміння аргументувати, переконувати та мотивувати свої мовленнєві дії;
- уміння працювати з довідковою і фаховою літературою, а також цитувати першоджерела адекватно ситуації;
- уміння докладно й чітко описати та презентувати широкий спектр навчальних і фахових питань, пояснюючи ідеї та підкреслюючи їх вагомими прикладами;
- уміння детально усно презентувати основні положення з певних професійних питань, вживаючи доцільну термінологію;

- уміння розгортати систему доказів з актуальних навчальних і професійних питань, виділяти важливі моменти і підкріплювати твердження доречною детальною інформацією;
- уміння розуміти основну інформацію лекцій, бесід, доповідей, презентацій, дискусій на навчальні та професійні теми ІМ у нормальному темпі, а також більшість трансльованих аудіоматеріалів ІМ у сферах суспільного, професійного та навчального характеру, визначити ставлення мовця і зміст інформації.

На основі перерахованих умінь можемо зробити висновок, що в основі навчання усного іншомовного мовлення лежить головна вимога — забезпечення активного володіння випускниками немовних ВНЗ ІМ як засобом формування і формулювання думок у галузі повсякденного спілкування та в галузі відповідної спеціальності [3].

Невід'ємним атрибутом навчання усного мовлення ІМ є відбір навчального матеріалу. Як виявилось, більшість підручників, які використовуються в немовних ВНЗ, не відповідають вимогам, що до них висуваються.

Крім того, на практиці ж ми зустрічаємося з низкою **недоліків** у посібниках, які були нещодавно надруковані в Україні. Більшість підручників: - базується на структурно-граматичному підході; - не охоплює чотирьох комплексних вмінь (говоріння, читання, письма, аудіювання); - містить низку текстів, через детальний аналіз яких намагаються викладати англійську мову (у таких випадках фах відбивається тільки у вокабулярі, який не достатньо відпрацьовується і засвоюється студентами); - має обмежений вибір типів текстів; - не містить комунікативних вправ; - має мало або ж взагалі не мають супроводжувальних додаткових матеріалів (книг для вчителя, матеріалів для контролю та для адіювання); - не базується на аналізі потреб студентів; - не сумісна з робочими програмами [2].

Як показало проведене нами дослідження ряду навчальних посібників з англійської мови для студентів немовних спеціальностей ВНЗ (навчальні посібники авторів: Шпак и др., 1995, Шерешевская и др., 1973, Зернецький,

2003, Бурова, 1987, Ятель та ін.), вправ, спрямованих на розвиток усномовленневих професійно спрямованих та аудитивних вмінь явно недостатньо для успішного володіння студентами навичками й уміннями іншомовного спілкування.

Беручи до уваги все раніше зазначене, можна зробити висновок про гостру необхідність удосконалення сучасних посібників і підручників з англійської мови для студентів немовних ВНЗ.

Ще одним недоліком навчання ІМ є невелика кількість годин, яка відводиться на вивчення ІМ в немовних ВНЗ. Така ситуація не ефективна, потребує перегляду розподілу годин, навчальних планів, адже не забезпечує достатнього рівня засвоєння студентами вказаних умінь.

Таким чином, вивчивши програмні вимоги до іншомовного мовлення студентів немовних ВНЗ та уточнивши уміння професійного усномовленневого спілкування, необхідні для випускників немовних ВНЗ, робимо висновок про доцільність та нагальну необхідність навчання монологічного мовлення як засобу іншомовного усного спілкування за обраним фахом.

Література:

1. *Європейський Мовний Портфель для економістів (Проект)/* Укладачі С.Ю.Ніколаєва, Н.В.Янгельська. – К.:Ленвіт, 2004. -56с.
2. *English for Specific Purposes (ESP). National Curriculum for Ukrainian Universities.* – Kyiv, 2004. – 94р.
3. *Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of References/* Council of Europe, Education Committee. – Strasbourg, 2002. – 232р.